

Michael Nebeling Petersen

At forandre for at bevare

– biopolitiske rekonfigurationer
af den homoseksuelle

Gennem analyser af realityprogrammet *Hva' Bruden Ikke Ved* og folketingsforhandlingerne om det kønsneutrale ægteskab undersøges rekonfigurationen af den homoseksuelle fra en figur, der associeres med døden til en figur, som indskrives i biopolitikken gennem familie, slægtskab og reproduktion. I forlængelse af David Engs genlæsning af John D'Emilio vises det, hvordan denne inkludering i biopolitikken lader sig gøre ved, at skrive det homoseksuelle par ind i et genkendelig heteronormativt slægtskab. Denne heteronormative rekonfiguration af den homoseksuelle figur muliggør et emancipations- og modernitetsnarrativ, der etablerer den homoseksuelle som en central markør på både temporal og geografisk modernitet. Hermed bliver den heteronormative inkludering af den homoseksuelle figur et bevis på den liberale fortælling om fremskridt og en konstituering af Danmark som særligt moderne. Der konkluderes, at den homoseksuelle i dag er en del af det normative biopolitiske mandat, der regulerer liv og død, ikke længere heteronormativitetens Anden, men dens *partner in crime*.

Søgeord: Homoseksualitet, ægteskab, biopolitik, slægtskab, heteronormativitet, homonormativitet.

I 1989 indførte den danske stat som den første nation i verden en statsanerkendelse af homoseksuelle parforhold, det registrerede partnerskab (Rydström 2010:250). Denne anerkendelse skulle skabe en ligestilling mellem homoseksuelle og heteroseksuelle forhold og sikre homoseksuelle par juridisk og retsligt. Det registrerede partnerskab havde dog en række undtagelser fra ægteskabet. For det første fik det registrerede partnerskab ikke adgang til at ansøge om adoption, og senere i 1996 indførtes en begrænsning i adgangen til medicinsk assisteret reproduktion, således at lesbiske og enlige kvinder ikke kunne modtage behandling. For det andet blev det forbudt for Folkekirken og andre trossamfund at foretage vielser af homoseksuelle, således at det registrerede partnerskab kun kunne indgås på Rådhuset. For det tredje indførtes et krav om national tilknytning til Danmark¹, da der var en bekymring for, at folk skulle valfarte til Danmark for at indgå registreret partnerskab, som ikke var tilgængeligt eller gyldigt i deres hjemland (Rydström 2010:253). Og for det fjerde blev lov om registreret partnerskab undtaget love, der var køns-specifikke. Her tænkes især på faderskabsreglerne i børneloven, som gør, at et nyfødt barns mors ægtefælle automatisk bliver opført som faderen til barnet, den såkaldte pater-est-regel, og muligheden for at anlægge en faderskabs sag, hvis en tredjemand mener, at han er faderen.²

Det interessante ved disse undtagelser i lov om registreret partnerskab er, at de sikrer det heteroseksuelle ægteskabs patent på familie og slægtskab. Ved at forbyde ikke-heteroseksuelle par adgang til adoption og medicinsk assisteret reproduktion forbliver det heteroseksuelle par skabelonen for slægtskab, således at den heteronormative logik om heteroseksualitetens patent på naturlig reproduktion sikres (Barr 2004:43-90; Bryld og Lykke 2000; Petersen 2007b:41-51; Stormhøj 2006:109-44). Ved ligeledes at forbyde ikke-heteroseksuelle par ordet ægteskab og trossamfundenes mulighed for at vie sådanne par sikres det heteroseksuelle patent på familie og parforhold på et symbolsk plan, og det registrerede partnerskab bliver et ægteskab *light*, som næsten er det samme, men ikke helt.³

I dag, over tyve år senere, er lov om registreret partnerskab afløst af en kønsneutral ægteskabslovgivning i en række lande⁴, mens Danmark har været mere forsigtig i lovgivningen, således at Danmark ikke længere opleves som "det her fantastiske forgangsland" (Ammitzbøl (LA), B56 2010:1:126)⁵, som ordføreren fra Liberal Alliance bemærker. SFs ordfører udtaler i samme retning, at Danmark ikke længere er "pioner på det her område" (Qureshi (SF), L123 2010:1:114), men ved nærmere eftersyn følger Danmark den generelle udvikling i lovgivningen i de vesteuropæiske lande: I 1999 blev det tilladt for registrerede partnere at stedbarnsadoptere, i 2006 blev det berygtede forbud mod medicinsk assisteret reproduktion afskaffet, i 2009 blev det muligt for medmoder i et lesbisk registreret partnerskab at stedbarnsadoptere allerede ved fødslen, således at medmoderen sikredes retten til barselsorlov, hermed nærmede det registrerede partnerskab sig en *mater-est-regel* i

Michael Nebeling
Petersen

Ph.d.stipendiat ved
Center for Kønsforsk-
ning, Institut for Nor-
diske Studier og
Sprogvidenskab, Kø-
benhavns Universitet

E-mail:
nebeling@hum.ku.dk

praksis.⁶ I 2010 blev der givet adgang for registrerede partnere til at ansøge om stedbarnsadoption. Ligeledes i 2010 anbefalede et udvalg nedsat af daværende kirkeminister Birthe Rønn Hornbech at åbne op for kirkelige vielser af registrerede partnerskaber og hermed afskaffe forbuddet for trossamfunds mulighed for at indstifte registrerede partnerskaber (Kirkeministeriet 2010). I 2011 skrev den nye regering bestående af Socialdemokraterne, Det Radikale Venstre og SF i deres regeringsgrundlag:

Regeringen vil give alle medlemmer af den danske folkekirke mulighed for at blive gift i kirken – uanset deres seksuelle orientering. Regeringen vil derfor fjerne forbuddet mod vielser af homoseksuelle i folkekirken og i øvrigt undersøge yderligere tiltag i retningen af en kønsneutral ægteskabslovgivning (Regeringen 2011:66).

I forlængelse heraf fremsatte social og integrationsminister Karen Hækkerup (S) lovforslag L106 den 14. marts 2012, som ifølge statsminister Helle Thorning Schmidt (S) vil muliggøre at homoseksuelle kan indgå ægteskab allerede fra sommeren 2012 (Ritzau 2012). Lovforslaget støttes af Enhedslisten og Liberal Alliance, der sammen med regeringspartierne danner et sikkert flertal.⁷

Det er derfor interessant at gøre status over området og den udvikling, der er sket fra 1989 til i dag. I denne artikel vil jeg derfor analysere fremkomsten af en ny homoseksuel figur i de politiske debatter. En figur, som ikke længere er familiens og det reproduktive slægtskabs modsætning. Hvordan er den homoseksuelle i dag konfigureret, og hvordan skrives han/hun ind i familien og slægtskabet? Materialet for denne undersøgelse stammer fra to umiddelbart forskellige domæner. Det første er fra Folketingets forhandlinger om homo-ægteskaber (B56 2010; B122 2010; B123 2010; L123 2010), og det andet er TV-programmet *Hva' Bruden Ikke Ved* (TV2 2011). Ifølge Foucaults tænkning om magt (Foucault 1980, 1994:97-108) bør man ikke opfatte Folketingets forhandlinger og love som top-down-processer, derimod bør man snarere forstå Folketingets forhandlinger som muliggjort gennem en bred diskursiv forandring i forståelsen af homoseksuelle. På den måde bliver Folketingets forhandlinger og love snarere magtens endepunkter end magtens udgangspunkter i et fou-

cauldiansk perspektiv. Det er interessant at undersøge, hvilke politisk genkendelige subjekter, der fremstilles i Folketingets forhandlinger, men også interessant at undersøge, hvordan en bredere repræsentation af homoseksualitet konfigureres. Derfor inddrager jeg også det mere populærkulturelle materiale i form af et realityshow om en homovielse *Hva' bruden ikke ved* (TV2 2011) og lader materialerne tale til hinanden i analysen. De to materialer skal ikke forstås som hinandens modsætninger, men som gensidigt forhandlende og portrætterende en ny diskurs, hvor den homoseksuelle figur skrives ind i livets domæner.

Det er klart, at en sådan analyse ikke afspejler alle diskurser og former for agens i de biopolitiske rekonfigurationer af den homoseksuelle figur, som vi oplever i disse år. Fokus i denne artikel er på de dominerende diskurser, som de kommer til udtryk i centrale nationale repræsentationer, i mainstream TV og Folketinget, men artiklen kan ikke sige noget om de former for modstand og interpellering, der forekommer andre steder – fx i de levede (homoseksuelle) liv og subkulturer. Ikke desto mindre er en undersøgelse af centrale og højlydte repræsentationer vigtig, da de danner noget af den ramme, inden for hvilken den homoseksuelle figur kan forstås og muliggøres i en dansk kontekst.

Inden analysen, vil jeg først kort redegøre for den anvendte metode og dernæst for det videnskabsteoretiske udgangspunkt, dels i biopolitik, som den præsenteres af Michel Foucault, og dels i queerteori.

Diskursteori og biopolitik

Metoden for denne undersøgelse er diskursteoretisk (Laclau og Mouffe 1985) og understøtter dermed mit foucauldianske udgangspunkt. Samtidigt gør det postmarxistiske fokus på hegemoni metoden velegnet til samtidige politiske diskursanalyser (Andersen 1999:87; Laclau og Mouffe 1985:4). Som påpeget af Niels Åkerstrøm Andersen forholder den diskursteoretiske metode sig cirkulært til den dekonstruktive. Hvor diskursanalysen åbner for materialet i en *bredde* og giver mulighed for at genkende bestemte logikker som dominerende og hegemoniske, giver dekonstruktionen mulighed for at undersøge en logik i *dybden* (Andersen 1999:101). Jeg supplerer derfor en diskursteoretisk analyse med dekonstruktive læsninger, inspireret og informeret af den dekonstruktive læsestrategi, der er udviklet i de sidste tyve år inden for queerteoretiske studier (se fx Bissenbakker Frederiksen 2005).

Det videnskabsteoretiske udgangspunkt i foucauldiansk biopolitik er også informeret af queerteori. I essayet *Sexual Inversions* (1992) går Judith Butler videre med den Foucault-kritik hun udvikler i *Gender Trouble* (1999, org. udgivet 1990). I essayet skriver hun, at der er en lang diskursiv tradition, der konfigurerer den homoseksuelle mand "as always already dying, as one whose desire is a kind of incipient and protacted dying" (1992:358), en pointe Sara Ahmed reformulerer som, at homoseksuelle liv er abjekte, det som er "cast

out from the domain of the liveable" (2004:162).⁸ Når vi tænker på, hvordan det registrerede partnerskabs undtagelser nøje konfigurerede det registrerede partnerskab uden for domænet af slægtskab og familie, er det slående, hvordan homoseksualitet igennem 00'erne er blevet en del af netop de domæner. Der synes at være sket en rekonfiguration af den homoseksuelle fra en *dødens* figur til en figur, der er genkendelig i livets domæne. For at kunne analysere denne udvikling er det derfor oplagt at inddrage Foucaults begreb om biomagt.

I *Seksualitetens Historie* (1994) præsenterer Foucault begrebet, som betegner den form for magt, der kendetegner det moderne samfund, hvor magten ikke er centreret omkring en suveræn, der kunne kontrollere befolkninger ved truslen om at slå ihjel. Derimod synes det moderne samfund at være kendetegnet ved retten over livet. Den "gamle" suveræns magt over døden bliver til en moderne magt, der kontrollerer og styrer livet. Menneskenes liv optimeres, trimmes og reproduceres gennem to magtteknologier, den regulerende magt, som skaber og kontrollerer populationer, og den disciplinerende magt, som skaber og kontrollerer subjekter. Seksualiteten er et privilegeret udgangspunkt for en analyse af biomagten, da den forbinder de to magtteknologier: Seksualiteten både disciplinerer vores kroppe, drømme og begær, mens den samtidigt er et regulerende område for udviklingen og vedligeholdelsen af populationer.

Den foucauldianske magtanalytik peger på, at der ikke er en privilegeret position uden for magtens virke. Vi bliver til som subjekter inden for magten, hvorfor magten er af produktiv karakter, og helt central for biomagtens produktive virkemåde er normativitet (Foucault 1994:149; 2003:38). Når de medicinske og humanvidenskabelige diskurser "opfandt" homoseksualitet i midten af 1800tallet (Foucault 1994:52-53), skal det altså forstås som en muliggørende begrænsning.⁹ På den ene side muliggør kategorien/diskursen, at specifikke identitetsformer materialiseres og gøres mulige. På den anden side er kategorien også en begrænsning af muligheder og en disciplinering af kroppen til en bestemt viden-magt-diskurs og normativitet. Den homoseksuelle figur og identitet er dermed, som alle andre former for subjektiveringer, ikke en transhistorisk eller essentiel kategori, men produceres diskursivt i en specifik historisk periode.

I denne foucauldianske biopolitiske ramme er seksualpolitik derfor ikke et frigørelsesprojekt, men snarere nye produktioner og struktureringer af populationer og disciplineringer af kroppe. Med udgangspunkt i AIDS-epidemien i 1980erne og 1990erne kritiserer Butler i førnævnte essay Foucaults teori om biomagt, da den "fails to account for the way in which technology is differentially deployed to save some lives and to condemn others" (1992:358). Men Foucault opererer faktisk med en "dødsfunktion i biomagtens økonomi" (Foucault 2003:258). I forelæsningsrækken *Society Must Be Defended* (2003) peger han på, hvordan den moderne statsracisme er kendetegnet i biomagten

som et "break between what must live and what must die" (ibid.:254). Forelæsningerne udkommer først i 2003, men de afholdes i 1975-1976 – mens *Seksualitetens Historie* (1994, org. udgivet 1976) er i trykken. På mange måder kan forelæsningsrækken læses som en uddybning af *Seksualitetens Histories* sidste kapitel om biomagt og dennes forhold til statsracismen. I *Seksualitetens Historie* nævnes racismen og dødsmagts funktion i biomagten (1994:141), men det uddybes ikke. Derimod er netop racisme og dødens funktion i biomagten gennemgående temaer i forelæsningsrækken.

Ifølge Foucault "tjener" racismen biomagten på to måder: For det første inddeles populationen af mennesker i populationer (dvs. racer), som hierarkiseres, men opleves og forstås som biologiske. For det andet tjener racismen en livslogik: Jo mere den underordnede race slås ihjel eller holdes uden for reproduktionen, familien og nationen, jo mere bliver livet optimeret for den overordnede race, der bliver sundere og renere (ibid.:255).¹⁰ Tænker vi Butlers kritik sammen med Foucaults biopolitiske racisme, kan vi altså sige, at homoseksuelle tidligere har været konfigureret som altid allerede døde, som det der skulle holdes uden for familien og reproduktionen for at kunne optimere befolkningen, men nu udgør de en del af den overordnede population, som staten har interesse i at optimere, reproducere og beskytte.

Homoidentitet og kapitalisme

Men hvordan forholder homoseksualitet sig til staten og nationen? I sit nu klassiske essay *Capitalism and Gay Identity* præsenterer John D'Emilio en marxistisk analyse af sammenhængen mellem homoseksualitet, kapitalisme og familie (1983). Essayet er skrevet på baggrund af en tale til en gay pride i New York i 1979 og har derfor en aktivistisk og politisk tone. Alligevel har essayet været inddraget i den samtidige forskning (fx Eng 2010; Jakobsen 2005), da den på mange måder forgriber den foucauldianske vending i seksualitetsforskningen i sin konstruktivistiske grundform. Udgangspunktet for D'Emilios analyse er en politisk undersøgelse af det dialektiske forhold mellem undertrykkelse og frigørelse (Jakobsen 2005:288), og D'Emilio argumenterer for, at homoidentiteten opstod efter den kapitalistiske industrialisering havde skabt den materielle mulighed for den. Kapitalismens lønarbejde frigjorde individet fra den landbrugsforankrede familie, og den følgende urbanisering muliggjorde yderligere den nye homoidentitet (D'Emilio 1983:103; Eng 2010:26-7; Jakobsen 2005:289-90).

Men denne materielle basis for homoidentitet medførte som bekendt ikke en "*laissez-faire* attitude toward same-sex relations" (Eng 2010:27), men derimod et "contradictory relationship of capitalism to the family" (D'Emilio 1983:108). På den ene side undergraver kapitalismen familien ved at fjerne den økonomiske afhængighed, som skabte den, og på den anden side har "the ideology of capitalist society [...] enshrined the family as the source of love, affection, and emotional security, the place where our need for stable, inti-

mate human relationships is satisfied" (ibid.:108), da kapitalismen har brug for nye generationer af arbejdere og en affektiv beskyttelse af arbejderne under det hårde pres fra kapitalismen. D'Emilios pointe er, at kampen for seksuel frigørelse og "gay visibility" altid efterfølges af et konservativt modsvar, hvilket understøttes af, at 1970ernes homobevægelses synlighed og sejre blev ledsaget af, at højrefløjen tog form "as a "pro-family" movement" (ibid.:108). Dermed er seksuel frigørelse ifølge D'Emilio gjort mulig af kapitalismen, men med denne frigørelse følger også en styrket seksuel regulering. Janet R. Jakobsen konkluderer på sin læsning af D'Emilios essay, at "sexual regulation is not the antithesis of modern freedom; it is constitutive of freedom as we know it" (2005:291).

Jakobsen er interesseret i "frihed" eller "frigørelse" som et regulerende ideal inspireret af Foucaults kritik af samme. Hun peger på, i forlængelse af D'Emilio og en genealogi over den lutheranske og calvinske protestantisme, at der er en stærk sammenhæng mellem ægteskabet og forestillingen om det frie autonome individ. Også inspireret af Foucaults opgør med det kantianske subjekt viser Jakobsen, hvordan skiftet fra ægteskab som norm, men ikke ideal, til både ideal og norm efter reformationen hænger sammen med produktionen af det moderne menneske som et frit individ. Sat sammen med D'Emilios marxistiske læsning af kapitalismens forhold til familien bliver Jakobsens argument, at den seksuelle regulering, som ægteskabet symboliserer, er grundlæggende for idéen om det frie autonome menneske: "[...] regulation is internal to the capitalist notion of freedom itself" (ibid.:291). Og det er derfor ingen overraskelse, at homoseksuel identitet, som tidligere formulerede og blev forstået som et opgør mod familien, i dag kan forstås inden for ægteskabet og familien: "It is through marriage – by being able to say who we freely choose to marry – that gay people fully becomes individuals" (ibid.:295).

Set i lyset af D'Emilios analyse bliver homoidentitet (og frigørelse) gjort mulig gennem kapitalismens udvikling af lønarbejdet, og dermed fungerer kapitalismen som en bombe under heteronormative familieideal, men samtidigt fordrer kapitalismen en ideologisk, hegemonisk overbygning (D'Emilio 1983:110). D'Emilios marxistiske tænkning i basis og overbygning kan synes svært at forene med et poststrukturalistisk og foucauldiansk udgangspunkt. Men D'Emilios analyse poststrukturaliseres af Jakobsen, der vender om på basis og overbygning på klassisk foucauldiansk vis. Hun påpeger, at familie og seksualitet ikke udspringer af en kapitalistisk materialitet, men derimod er familie og seksualitet de diskurser, som kropsliggør og materialiserer kapitalistiske sociale relationer (Jakobsen 2005:291).

Homoseksualitet og senkapitalisme = Queer liberalisme

David Eng er inspireret af D'Emilio i sin analyse af "the emergence of queer liberalism" (Eng 2010:Kap. 1). Men hvor D'Emilio ser en modsætning mellem familien og ikke-normative seksualiteter (eller "gay identity" i D'Emilios

terminologi), er Engs udgangspunkt, at "gay and lesbians are reinhabiting structures of family and kinship not only in growing numbers but also in increasingly public and visible ways" (ibid.:27). Som jeg har argumenteret for ovenfor, argumenterer Eng også for, at vi i dag står over for en historisk rekonfiguration af den homoseksuelle. Ifølge Eng kommer det til udtryk ved, at homobevægelsen¹¹ fra at have kæmpet imod ægteskabet, nu kæmper for retten til at indgå det, og ved at opfattelsen af homoseksuelle er forandret fra at være modsætningen til ægteskabet og familien, til i dag hvor homoseksuelle er blevet juridisk og ideologisk forbundet til den normative regulering, som familie og slægtskab udgør (ibid.:28). Eng lægger sig i forlængelse af D'Emilios analyse og argumenterer for, at vi ikke kan undervurdere "the ways in which neoliberalism and its proliferating modes of consumer capitalism underpin the historical evolution and transformation of capitalism and gay identity into queer family and kinship" (ibid.:29). Hermed inddrager Eng også Lisa Duggans analyse af homonormativitet (Duggan 2003, kap. 3), der peger på, at homoseksuelle politikker, der ikke udfordrer heteronormative antagelser og institutioner (som ægteskabet), har succes gennem den retoriske omkodning af "frigørelse" til "privacy, intimacy, domesticity, marriage, and the unfettered ability to "shop until you drop"" (Eng 2010:30). Rekonfiguration af homoseksuelle til ikke bare normative i forhold til familie og slægtskab, men også som genkendelige statsmedborgere, lader sig, ifølge Eng, gøre ved at placere homoseksuelle i "the time of liberal progress" og i "the space of the liberal nation-state" (ibid.:43).

Homoseksuel frigørelse fortælles og etableres som en temporal logik, der viser den vestlige verdens modernitet ved at skjule de raciale, seksuelle og klasse-mæssige uligheder, der er en del af denne udvikling. I fortællingen fremstår homoseksuel frigørelse, som den frigørelseskamp der mangler, hvormed kønsundertrykkelse og racisme må forstås som noget, der hører fortiden til. Og homoseksuel frigørelse placeres i den heteronormative stat ved at privatisere homoseksualitet, at flytte den fra det offentlige til det private ved at lave en analogi mellem heteronormativitet og homoseksuelle forhold. Hermed bliver homoseksuel rettighedskamp til et spørgsmål om retten til at indgå private og monogame forhold, som er *ligesom* de heteroseksuelle private og monogame forhold. På den måde etableres heteronormativiteten med dobbelt styrke.

Med Foucault og Butlers tænkning om biopolitik in mente og med Jakobsens og Engs genlæsning af D'Emilios "gay identity" som en indgang til mit materiale vil jeg vende mig mod TV-programmet *Hva' Bruden Ikke Ved*, som en illustration af, hvordan et homoseksuel parforhold skrives ind i et heteronormativt narrativ.

Indskrivning i et heteronormativt slægtskab

Realityshowet *Hva' Bruden Ikke Ved* (TV2 2011) er en dansk version af det engelske koncept *Don't Tell the Bride*. Programmets koncept er, at vordende bru-

depar kan vinde 100.000 kr., hvis de deltager i spillet, hvor brud og brudgom fjernes fra hinanden tre uger inden brylluppet. I hvert program skal den pågældende brudgom planlægge brylluppet og festen i de tre uger, mens bruden ingenting får at vide, men må vente i spænding. Seeren følger brudgommens anstrengelser for at gøre det hele klart, mens man følger den ængstelige bruds bekymringer. Kønsrollerne i programmet er således lagt klart op: Brylluppet er brudens fest, mens manden, som sikkert hellere ville være til fodbold, må følge trop. Han aner tilsyneladende intet om hverken romantik, festplanlægning eller mad, og når rollerne byttes om, er der altså lagt i ovnen til sjov og forvirring, når manden indtager kvindens domæne, og kvinden må sidde på sidelinjen.

Det er i anden sæson af *Hva' Bruden Ikke Ved*, der blev sendt i foråret 2011, at vi – i et af programmerne – bliver præsenteret for det kommende registrerede par, Dennis og Arve. Dette program er særligt relevant for min interesse i, hvordan homoseksuelle inkluderes i en fortælling om ægteskabet, da hele programmet kan læses som en forhandling mellem de to mænds homoseksualitet og det heteroseksuelle bryllup.

Programmet indledes med det oplagte spørgsmål for både den nysgerrige (heteroseksuelle) seer og programmets koncept: Hvem er bruden? Begge mænd insisterer på, at de ikke er bruden og ikke kan gå i en kjole, og seeren forsikres hermed om Dennis og Arves kønskonformitet. På den ene side etableres parret som to mænd, hvor deres kønsidentitet afspejler deres biologiske køn. Men på den anden side søger programmet at etablere en heteronormativ fortælling om manden og kvinden, hvor én skal udpeges som brud. Til dette formål introducerer programmet en "ekstraordinær quiz", hvor Bengt Burg er quizmaster. Her stilles parret en række spørgsmål, som kan identificere bruden: "Hvem af jer to gør rent? Hvem af jer to handler mest ind? Hvem bager oftest kage? Hvem danser mest, når I er i byen? ... Hvem går mest op i at spise sundt?" (02.03). Hele quizen er gengivet i retoucherede farver, som giver quizen et kitchet og ironisk præg, hvilket også understreges ved valget af den tidligere vært i Lykkehjulet, Burg, som quizmaster. Den kitchede og ironiske udlægning af den kønskonforme og heteronormative fremstilling af både mænd og kvinder skaber en distance til de artikulatiske udsagn, så det bliver muligt at læse og forstå quizen som camp.¹² I quizen "vinder" Arve, så han bliver brud. Både Dennis og Arve griner, og den ironiske tone forløses. Men quizscenen efterfølges af modstridende udsigelser.¹³ Først klippes der til Dennis og Arve, der sidder og taler sammen om rengøring foran kameraet. Scenen er også gengivet i retoucherede farver, der bevarer det ironiske udsagn, men interviewformen giver en mere realistisk udsigelse, der understøttes af, at scenen fungerer som overgang til en realistisk hverdagsscene:

Dennis: Arve, han er rengøringsfreaken derhjemme [kikker på Arve]
det er det vi stempler dig til [griner]

Arve: Det er godt
Dennis: Ja, hvad er jeg så?
Arve: Så er du et dovendyr
Dennis: Så er jeg et dovendyr
(02:40)

Det campede udsagn, at heteroseksualitet er noget, vi leger og dermed fremstiller som performativ¹⁴, videreføres i artikulationen "vi stempler dig". Men denne artikulation røber også, at den ironiske fremstilling samtidig fungerer som en interpellation, der udråber Arve som bruden og Dennis som brudgommen. En interpellation på to planer. For det første interPELLERES Dennis og Arve som henholdsvis brudgom og brud, og for det andet etableres de kønnede performativer, som Burgs spørgsmål repræsenterer, som kønsperformativer i en kulturel sammenhæng for seeren. Vi lærer som seere, hvad der gør kvinde, fx at gøre rent, og hvad der gør mand, fx at spise usundt. Som nævnt fungerer denne interviewscene som overgang til en realistisk scene, der demonterer den ironiske tone og etablerer en realisme omkring de kønnede udsagn. Heteronormativiteten bliver ikke længere en leg, men noget vi er.

Først klippes der til en scene fra et supermarked. Dennis og Arve er filmet på afstand, som understreger den dokumentariske tone og giver indtrykket af, at seeren smugkikker ind i parrets hverdagsliv. Vi kommer direkte ind i en diskussion mellem de to om fedtindholdet i en spegepølse, hvor Arve argumenterer for, at parret skal vælge den sunde spegepølse og ikke den, som Dennis gerne vil have. Scenen refererer dermed også tilbage til Burgs ironiske etablering af sund mad som et kvindeligt karaktertræk, men udsagnet genetableres uden for den ironiske udsigelse. På den anden side bliver hverdagsscenen en realistisk og ikke ironisk gengivelse, som dokumenterer quizzens udsagn og dermed etableres Arve som genkendelig mand inden for en kønskonformativ logik (mænd går ikke i kjoler / heteronormativitet er noget, vi leger) samtidigt med, at Arve etableres som genkendelig brud i en heteronormativ logik (et bryllup består af en mand og en kvinde/Arve går op i sund mad).

Denne realistiske gengivelse understreges yderligere af en voiceover, der beretter om Dennis og Arves historie og forhold til homoseksualitet og deres vej til brylluppet. Denne beretning etableres ved klipning mellem scenerne fra supermarkedet med voiceover og interviewscener, der skaber både en realistisk genetablering af de heteronormative udsagn i quizzen, en artikulation af en kritik af homofobi og samtidigt præsenteres programmets plot.

"Det er ikke altid lige nemt at være et homoseksuel par i dagens Danmark" (02:55) starter voiceover-stemmen, som dermed kendetegner homofobien i Danmark ved, at Dennis og Arve ikke kan være åbne om deres forhold uden at være bange for andre folks reaktioner og ikke "100 % kan gøre det, man har lyst til, som heteroseksuelle kan" (03:10). Arve forsikrer, at de ikke

vil provokere, men ønsker at kunne gøre det, de vil, *uden* at folk tager anstød. Dermed artikuleres en kritik af homofobi som et vilkår, homoseksuelle lever med. Denne kritik sammenvæves med parrets beslutning om at gifte sig, for at "bringe familierne sammen" (04:09). Familierne bliver helt centrale i programmets plot. Lykkes det Dennis at arrangere og afholde et bryllup, som kan bringe familierne sammen, og som dermed kan formindske den homofobi, det homoseksuelle par artikulerer? Eller sagt på en anden måde. Gennem homo-brylluppet kan homofobien mindskes ved at forene familierne og udviske forskellen mellem homo- og heteroseksualitet. Den amerikanske queerforsker Lee Edelman kritiserer, hvad han kalder reproduktiv futurisme (2004), som er den heteronormative logik, der er bygget op omkring en fantasi om fremtiden forstået som en reproduktiv udvikling. Og netop centraliseringen af familien i *Hva' Bruden Ikke Ved* peger på en reproduktiv futurisme. Dennis og Arve har ingen børn og udtaler heller ikke et ønske om det, men de kan reproducere sig til noget bedre gennem en større (forenet) familie, der er genkendelig i en slægtskabsforståelse som forældre og børn. Herudover etableres et heteronormativt slægtskab gennem fastholdelsen af Dennis og Arve som børn af deres forældre. Især Arve portrætteres infantilt de gentagne gange, han flyttes fra scene til scene placeret mellem sine forældre (se billede 1).

Gennem programmet følger vi det adskilte par. Mens Dennis flytter ud og arrangerer brylluppet med sin veninde Tina som hjælper, bliver Arve boende hjemme. Også han får en hjælper, hans veninde Marianne, som flytter ind for at støtte Arve i nervøsiteten. (Det er værd at bemærke, hvordan den dramaturgiske konstruktion etablerer to par af modsat køn og placerer "bruden" i hjemmet og "brudgommen" uden for hjemmet.) Dennis' første problem i

planlægningen er kirken: "Jeg er døbt i den danske Folkekirke, jeg er blevet konfirmeret i den danske Folkekirke, jeg kan ikke se, hvorfor jeg ikke også skulle blive gift i den danske Folkekirke" (09:58) siger Dennis, inden vi klipper til Roskilde Rådhus, hvor Dennis og Tina kikker på "et godt alternativ til en ceremoniel vielse" (10:21), da den store drøm om et kirkebryllup ikke kan lade sig gøre lovmæssigt. Imens er Arve på shoppetur med Dennis' mor. Da Arve – arm i arm med Dennis' mor – træder op i Magasins tøjafdeling, udbryder Dennis' mor: "Hold da op! Jeg er jo ikke vant til at komme så fine steder, Arve" (10:46). Hermed etableres Arve som en købedygtig forbruger, og det er slående, at det er i Magasin, at Arve og Dennis' mor kan få talt sammen og opnå et fællesskab. Dermed understreges Engs og Duggans pointe, at homoseksuelle opnår genkendelse som neoliberalistiske forbrugere. Det er gennem forbruget, at de homoseksuelle kan skabe en stemme, som kan genkendes politisk, men denne stemme bliver dermed også en stemme, der er reguleret og produceret af forbrugskapitalisme. Under shoppeturen, som ifølge Dennis "er utrolig vigtig, så de får snakket sammen" (11:26), diskuterer de muligheden for at bringe de to familier sammen. At Arve og Dennis skrives ind i denne forbrugerkapitalisme understøttes også af hele programmets formål, at forbruge 100.000 kr. på et bryllup. De to simultane scener, Dennis i Rådhuset og Arve i Magasin, understreger plottet, som bygges op. Lykkes det Dennis at arrangere et bryllup, som både kan bringe familierne sammen (gennem forbrug) og muliggøre et homobryllup i kirken?

Programmets klimaks etableres i programmets slutning ved afholdelsen af brylluppet. Arve bliver hentet sammen med sine forældre og kører til Rådhuset, hvor parret bliver registreret. Vi ser det fårevædede gensyn mellem Dennis og Arve, inden giftfogeden registrerer parret. Mens musikken eskalerer, ser vi det lykkelige par kysse, og familierne græde og give knus på tværs af de etablerede familiemæssige grænser. Det lykkedes at etablere et bryllup, som registrerer parret og forbinder de to familier. Men registreringen på Rådhuset efterfølges af endnu et klimaks, hvor Arve – igen i selskab af sine forældre – køres til en kirke. Til Arves store overraskelse har Dennis fået en præst til at velsigne parret i kirken og dermed mime et "rigtigt" heteroseksuelt kirkebryllup. Til lyden af en kærlighedssang følges Arve op af gulvet af sin far, mens Dennis venter ved alteret med sin mor. Her forløses plottet. Det registrerede partnerskab bliver til et "vaskeægte" bryllup, som forener de to familier, hvilket visuelt understreges af, at Dennis' mor står over for Arves far ved siden af Dennis og Arve foran alteret.

Nok er homovielsen næsten et bryllup, men ikke helt. Det ikke-lad-sig-gørlige bryllup lader sig gøre ved at skrive det homoseksuelle forhold ind i et heteronormativt slægtskabsnarrativ. For det første etableres der en genkendelig kønskonformativitet, som programmet nok ironiserer over, men genetablerer som en gældende fortælling. Arve og Dennis konstrueres som et heteroseksuelt par, hvor den kønsballade¹⁵, som først forvirrede, medfører en

kønsdisciplinering. For det andet bliver registreringen til et bryllup ved at mime heteronormative bryllupskoder, og for det tredje bliver brylluppet etableret som en forening af de heteronormative slægtskabsbånd. På samme måde som faren til bruden giver bruden væk til brudgommen ved et heteroseksuelt bryllup for at de "skal blive ét kød" (Matt. 19,5), som Biblen symbolsk udtrykker sammenhængen mellem ægteskabet og reproduktion, så bliver Arve og Dennis til ét kød gennem etableringen af en ny familie. Det registrerede pars kærlighedsfrugter bliver fortalt som fødslen af den nye forenede familie.

Homoægteskaber på Christiansborg

Set i lyset af *Hva' Bruden Ikke Veds* heteronormative udsagn, kan det undre, at den kulturkonservative diskurs i Folketinget frygter homoægteskaber, som "[h]vis man gennemførte det – det er rent hypotetisk – ville være en katastrofe for friheden" (Langballe (DF), B56 2010:1:84). Langballe argumenterer for, at ægteskabet og familien må forstås som mand og kvinde, da vi lærer dette af naturen og traditionen, og at denne institution må beskyttes, da det er det eneste værn mod statens indblanding i privatlivet: "Ægteskabet betyder jo, at den mand og den kvinde, der deltager i det tilhører hinanden. Og tilhører vi mennesker ikke hinanden, tilhører vi staten, partiet eller den offentlige mening" (ibid.). Den kulturkonservative diskurs, som Langballe og Dansk Folkeparti er fortalere for, er en stærk heteronormativ diskurs, der etablerer det heteroseksuelle parforhold og ægteskab, som direkte udsprunget af naturen og traditionen. Diskursen forbinder altså elementerne naturlighed, forstået som reproduktion, og naturlig seksualitet med heteroseksualitet, som også ækvivaleres med kulturlighed i form af traditionen og kulturhistorien. Denne ækvivalens etableres som noget, der ikke er forandret siden reformationen.

I Vesteuropa har vi siden 1500tallet haft en klar og entydig ægteskabslov, fordi vi har haft en klar og entydig definition af, hvad ægteskab er: et monogamt og efter sin intention livslangt forhold mellem en mand og en kvinde med henblik på at få børn og derved danne en sluttet familie (Langballe (DF), B56 2010:1:84).

Forskningen i ægteskabslovgivningen i Skandinavien viser, at tingene ikke har været så klare og entydige siden 1500-tallet, men snarere været i forandring tæt sammenvævet med andre økonomiske og sociale udviklinger (se fx Melby og Rosenbeck 2009; Rosenbeck 2010). Ikke desto mindre står den diskursive kamp mellem to uforenelige diskurser, den kulturkonservative diskurs og ligestillingsdiskursen, netop på at betydningsudfylde familien og ægteskabet som historisk eller universelt. Når ligestillingsdiskursen artikulerer en forskydning og nyfortolkning af ægteskabet eller peger på, at homoseksuelle også har familier, bryder kommunikationen sammen. Fx artikulerer Krarup (DF), at ligestillingsdiskursens artikulationer er et attentat på intet mindre

end virkeligheden, og "vil gøre kunstighed, forkrampethed og uvirkelighed til noget, der skal være på linje med og på samme niveau som det sprog og den virkelighed, vi kender" (L123 2010:1:36).

Hvem elsker ikke en homo?

Den kulturkonservative diskurs er delt i to. Dette ses ved, at Venstre og Konservative, som sad i regering på tidspunktet af de analyserede forhandlinger, artikulerer en kulturkonservativ diskurs *light*. Henning Bech betegner i sin analyse af debatterne om det registrerede partnerskab i 1989 en del af modstanderdiskursen som juridisk-tekniske argumentationsserier (1992:135). Denne juridisk-tekniske argumentationsform synes i høj grad at blive genetableret, men den skiller den kulturkonservative modstanderdiskurs i to. Hvor Langballe og Krarup står på den ene side og artikulerer en ideologisk og principiel modstand mod homovielser, så artikulerer den juridisk-tekniske modstanderdiskurs en mere pragmatisk og administrativ modstand. Denne forskel i argumentationen og dermed også forskel på de artikulatoriske udsagn skal forstås i forlængelse af en generel styrkelse af ligestillingsdiskursen, som presser modstanderdiskurserne.

Jeg har tidligere argumenteret for, at ligestillingsdiskursen presser modstanderdiskurserne og inkluderer større områder af det diskursive ydre (Petersen 2007a) forstået på den måde, at de moddiskurser, som truer en hegemonisk diskurs med andre muligheder for sandhed og betydningstillægelse af fx familie og slægtskab, bliver inkluderet i den hegemoniske diskurs, som hermed bevarer hegemoni om end i en mere skrøbelig form. Den samme bevægelse er på spil i debatterne om homovielser. På den ene side er den juridisk-tekniske modstanderdiskurs imod homovielser, da den ækvivalerer familien og ægteskabet med det heteroseksuelle parforhold og "naturlig reproduktion". Det kan fx ses i justitsminister Lars Barfoeds (K) artikulation imod en mater-est-regel: "Jeg synes, det er vigtigt her, at få frem at børneloven i sin grundstruktur hviler på den helt naturlige, vil jeg sige, forudsætning om, at der skal altså en mand og en kvinde til for at skabe et barn" (L123 2010:1:2). Men på den anden side støtter den juridisk-tekniske modstanderdiskurs en ligestilling mellem homoseksuelle og heteroseksuelle: Igen og igen ledsages de heteronormative udsagn af lovprisninger af samkønnede forhold:

[...] vi [skal] have lige stor respekt og anerkendelse uanset om det er den ene eller anden form for partnerskab (Barfoed (K), L123 2010:1:22). [...] heldigvis har vi for længe siden besluttet i Danmark, at homoseksuelle er lige så meget værd som andre mennesker på denne jord. Som politisk parti har vi intet imod homoseksuelle (Rasmus Jarlov (K), L123 2010:1:116).

Lad mig starte med at sige [...] at jeg mener, at det er vigtigt, at vi behandler alle folk ens uanset race, religion og seksualitet. Jeg mener

også, at homoseksualitet heldigvis allerede er accepteret i Danmark i dag (Jørgen Nonbo (V), B56 2010:1:52).

Den juridisk-tekniske modstanderdiskurs er dermed placeret mellem de to diskurser, og vejen ud af det argumentatoriske doublebind bliver at insistere på, at der er opnået homoseksuel ligestilling, selvom hele forhandlingens præmis er, at der er en forskelsbehandling på homoseksuelle og heteroseksuelle parforhold.

Den sidste diskurs, som har vundet væsentlig mere terræn i løbet af 00erne, er ligestillingsdiskursen. På mange måder kan den ses som overlappende den juridisk-tekniske modstanderdiskurs i artikulationerne om accept, respekt og ligebehandling. Men hvor den juridisk-tekniske modstanderdiskurs argumenterer imod indførelse af homovielser på baggrund af en række juridiske, tekniske og administrative forhindringer¹⁶, så artikulerer ligestillingsdiskursen en klar, principiel og ideologisk modstand imod enhver forskelsbehandling og ækvivalerer modstanden mod homovielser med "en klar undertrykkelse af nogle mindretal" (Lone Dybkjær (RV), B56 2010:1:32). Ligestillingsdiskursen ækvivalerer ligestilling med retten til at gifte sig og ækvivalerer dermed også forbuddet mod homovielser med diskrimination. Ækvivalensen forstås som en moderne og demokratisk udvikling. Denne temporale logik kommer til udtryk på mindst to måder. For det første understreges logikken af argumentet om, at det var Folketinget, som åbnede muligheden for, at kvinder kunne blive præster i 1941. Hermed tales der ind i en emancipationsnarrativ, hvor kvindeligestilling kom først, og siden den nu har sejret, er det homoligestillingens tid. Iboende i denne narrativ er, at kønsligestilling – i hvert fald i forhold til ligestilling i kirken – er etableret, en påstand som nok ikke bør stå uimodsagt hen, og herudover skjuler narrativen den strukturelle sammenhæng mellem homofobi og kønsundertrykkelse (Sedgwick 1985:2-5).

For det andet iværksættes en modernitetsnarrativ, som fx når Mogens Jensen artikulerer, at regeringspartierne og Dansk Folkepartis medlemmers holdninger om homovielser "er forældet og ikke hører et moderne samfund til" (B122 2010:1:30). Modernitetsnarrativen etableres også som et geografisk narrativ, der hører til Vesten. Det understreges flere steder, hvor remsen af lande, der har indført kønsneutralt ægteskabslovgivning, sluttet med valoriseringer af landene. Fx siger Qureshi (SF) "*og sågar Sydafrika*" (L123 2010:1:114, min kursivering), og Mogens Jensen (S) siger "det er vigtigt, at vi her i Danmark kommer *før Kasakhstan og Saudi-Arabien*" (L123 2010:1:78, min kursivering) og understreger dermed, at Danmark forestilles "overhalet" af geografier, som associativt forbindes med det ikke-moderne.

Med denne temporale logik ækvivalerer ligestillingsdiskursen modernitet, ligestilling og demokrati med homovielser, og dermed differentierer diskursen sig fra den kulturkonservative diskurs, som bliver ækvivaleret med fundamentalisme og "stenalder". Som nævnt ovenfor, peger Eng på, at inklusio-

nen af homoseksuelle i det heteronormative slægtskab lader sig gøre ved, at placere homoseksuelle i *tiden* af det liberale fremskridt og *rummet* af den liberale nationalstat. Gennem emancipationsnarrativen placeres homoseksuelle som en markør på det liberale fremskridt, mens modernitetsnarrativen etablerer homoseksuelle som markør på en modernitetsgeografi, som differentieres de forestillede geografier, der konstituerer vores forestilling om det moderne Vesten, som jeg har peget på tidligere (Petersen 2011).

Den temporale logik med modernitets- og emancipationsnarrativer er i høj grad en moderne konservativ og liberal diskurs, som slider på den juridisk-tekniske modstanderdiskurs. Fx støtter Venstres Ungdomsorganisation homovielser (Kristensen 2010), ligesom tidligere statsminister Anders Fogh Rasmussen personligt går ind for, at bøsser og lesbiske kan blive gift i kirken (Kjærgaard 2004). At den juridisk-tekniske modstanderdiskurs finder sine argumenter i juridiske og tekniske spidsfindigheder, skal forstås i denne sammenhæng. Det er i høj grad lykkedes at ækvivalere modernitet og demokrati med homoseksuelle rettigheder, dermed bliver man differentieret netop modernitet og demokrati, hvis man artikulere en modstand mod homoseksuelle ægteskaber. Ligeledes hjælper den temporale logik med til at placere homoseksuelle inden for nationens grænser ved at etablere en geografisk Anden i form af fx Sydafrika, Kasakhstan og Saudi-Arabien.

At forandre for at bevare

Jeg vil godt spørge hr. Jesper Langballe, om der ikke kan være grund til at være glad for, at de homoseksuelle ikke vil ud at leve i vilde forhold på alle mulige mystiske måder, som jeg tror hr. Jesper Langballe ville korse sig over overhovedet skulle være vidne til. Næh, de homoseksuelle søger ind i ægteskabet. De søger ind under de ordnede fine, dejlige, historiske rammer, som hr. Langballe jo her priser. Er der ikke noget positivt i det? (Jensen (S), L123 2010:1:82)

I dette citat spiller Jensen på Langballes formodede forskrækkelse over homoseksuel sex og understøtter dermed den omtalte modernitetsnarrativ. Jensen selv etableres som en moderne, homovenlig og progressiv taler, mens Langballe etableres som det modsatte: en gammeldags og fundamentalistisk homofob. Men Jensen peger også på i sin egen argumentation, at de homoseksuelle søger ind i de rammer, som Langballe priser. I denne politiske italesættelse af homoseksuelle subjekter kan vi genkende *Hva' Bruden Ikke Veds* udsigelse om homoseksuelle bryllupper. I første instans virker det homoseksuelle bryllup destabiliserende på den heteronormative seksuelle regulering, som brylluppet symboliserer. Men denne kønsballade demonteres i tv-programmet ved at indskrive de homoseksuelle i "de fine rammer", som er kønskonformativitet og heteronormativitet. D'Emilio pegede på, hvordan en homofrigørelse medfører en styrkelse af de konservative og heterosexistiske ideologier. Men

hvor den daværende konservatisme medførte en eksklusion af homoseksuelle i 1970erne og 1980erne, medfører konservatisme i dag en inklusion af homoseksuelle subjekter og populationer, men uden en forandring af heteronormative og kønskonforme logikker og "fine rammer".

Barfoed forklarer De Konservatives bevægelse fra modstandere af lov om registreret partnerskab til tilhængere af samme således: "[...] man skal forandre for at bevare, i det ligger jo, at vi skal bevare de værdier, der er i vores samfund, men også, at vi hele tiden skal forandre samfundet. Ofte er forandringer nødvendige netop for at bevare nogle værdier" (L123 2010:1:18). Barfoeds forklaring viser, hvorfor en inklusion af homoseksuelle i heteronormativiteten er nødvendig for at bevare heteronormativiteten.

Forbliver homoseksualitet det heteronormative bryllups konstituerende Anden, altså den figur, som normen bruger til at afgrænse normen, så indeholder homoseksualitet også muligheden for at destabilisere og dislokalisere det heteronormative slægtskab. Når det homoseksuelle slægtskab inkluderes i normens virke, så indeholder det stadig en potentiel destabiliserende kraft. Som Butler peger på i *Gender Trouble* er det netop gennem fejlцитering, at normen kan blive denaturaliseret og undermineret (Butler 1999:174-80, org. udgivet 1990). Men dette subversive potentiale er ikke en automatisk følge af en fejlцитering eller parodi. I *Bodies That Matter* (1993) diskuterer Butler dette yderligere i sin læsning af *Paris is Burning*, og i det konkluderende kapitel skriver hun: "Heterosexuality can augment its hegemony through its denaturalization, as when we see denaturalizing parodies that reidealize heterosexual norms without calling them into question" (1993:231). Når det homoseksuelle slægtskab inkluderes i det heteronormative kan det altså både underminere (queere) og forstærke normen. Og måske netop derfor bliver der investeret så meget diskursiv energi i at "normalisere" det homoseksuelle slægtskab, som vi ser det i ligestillingsdiskursen og i *Hva' Bruden Ikke Ved* – netop for at reidealiserer heteronormativiteten uden at stille spørgsmålstegn ved den.

Muligheden for queering af det heteroseksuelle bryllup afspejles også i den kulturkonservative diskurs modvilje mod homoægteskaber. Endvidere kan diskursteorien forklare, hvorfor den kulturkonservative diskurs oplever homoseksuelle ægteskaber som en så stor trussel, at de kan ødelægge virkeligheden og sandheden. Ægteskabet blev tidligere betydningsstillet ved at ækvivalere det med heteroseksualitet, reproduktion, frihed, nation, tradition og natur. Denne ækvivalens blev modstillet homoseksualitet, som dermed stod som ægteskabets modsætning. Ligestillingsdiskursen har destabiliseret denne tidligere hegemoniske diskurs, som vi stadig ser i den kulturkonservative diskurs, da ligestillingsdiskursen forandrer den måde, ægteskabet forstås på. Dermed forandrer den nye diskurs både virkeligheden og sandheden, en forandring som kunne have imploderet ægteskabet og destabiliseret det som institution.

Men denne forandring har ikke medført en destabilisering (eller queering) af det heteronormative ægteskab som institution, som den kulturkonserva-

tive diskurs frygter. Derimod bliver homoseksualitet gennem modernitets- og emancipationsnarrativen placeret som en del af den heteronormative betydningstillæggelse af ægteskabet, således at ægteskab i ligestillings- og til en vis grad også i den juridisk-tekniske modstanderdiskurs bliver ækvivaleret med både homoseksualitet og heteroseksualitet. Denne kæde ækvivaleres yderligere med nationen, frihed, tradition, natur og kultur, og alt dette differentieres fundamentalisme, middelalder og ikke-vestlige geografier.

Forandringen ligger altså i en glidning af homoseksuelle som ægteskabets konstituerende Anden til en del af ægteskabets betydning, en glidning som er hjulpet på vej af de temporale logikker i modernitets- og emancipationsnarrativerne og en glidning, som kunne have medført et institutionelt sammenbrud af ægteskabet, som den kulturkonservative diskurs frygter. Men det er ikke sket, da glidningen er smurt af heteronormative logikker. Som D'Emilio og Jakobsen giver os forståelse for, hænger homofrigørelse sammen med seksuel regulering. Kapitalismen giver den homoseksuelle figur mulighed for træde ind i livets domæner ved, at han/hun etableres som en god forbruger, som giver den homoseksuelle mulighed for genkendelse som subjekt og population. Denne genkendelse bliver til en politisk genkendelse i Folketingets forhandlinger, som bliver en begrænsning af genkendelsen. De homoseksuelle, som kan passe ind i heteronormative rammer, kan "belønnes" med genkendelse og dermed med muligheden for at artikulere politiske krav og rettigheder, som i dette tilfælde er retten til indgå ægteskab.

Konklusion: velkommen indenfor

Rekonfigurationen af den homoseksuelle figur er en styrkelse af heteronormativiteten, som nu kan udvides med homonormativitet, da (visse) homoseksuelle inkluderes i de heteroseksuelle slægtsskabsnormer og kønsroller. Nok giver det mulighed for flere subjekter til at indgå i et bryllup, men disse subjekter produceres og reguleres således, at selve institutionen ægteskab bevares. Homoseksuelle kan skrives ind i livets domæner ved at citere og reetablere heteronormative institutioner og antagelser. Denne indskrivning lader sig gøre ved at placere homoseksuelle som markør for fremskridtet i en neoliberal fortælling om fremskridt og ved at placere homoseksuelle som en af de centrale markører på statens modernitet, en modernitet som skriver nationen ind i et forestillet vestligt fællesskab.

Som nævnt i afsnittet om biopolitik viser Foucault, hvordan racisme er en del af den moderne biopolitik. Gennem en opdeling af befolkningen i subpopulationer virker racismen som opdeling af det biologiske kontinuum (Foucault 2003:255), og denne etablering af forskel understøtter biomagtens ret til suveræn magt, ret til at slå ihjel. Den homoseksuelle figur har flyttet sig fra en altid allerede død, symboliseret ved udelukkelsen fra reproduktivt slægtskab og ægteskab i lov om registreret partnerskab og den kulturelle indskrivning af den homoseksuelle figur som en dødens og degenerationens figur, til en

del af livet, symboliseret ved indskrivningen i og muligheden for at deltage i det heteronormative slægtskab både i konkret og symbolsk forstand. Hermed flyttes den homoseksuelle fra en grænsefigur mellem nationen og dets konstituerende Anden til et symbol på netop nationens storhed. Denne symbolske flytning ændrer den måde, hvorpå den homoseksuelle figur konfigureres og dermed også de subjektspositioner, som er tilgængelige for individer, der disciplineres som homoseksuelle subjekter. Som jeg har vist ovenfor, kan denne rekonfiguration forstås ud fra D'Emilios tanker om homoidentitet og kapitalisme.

Idéen om en frigørelse er i sig selv en umulighed, da frigørelsen i en foucauldiansk optik blot er en styrkelse af den biopolitiske regulering og disciplinering. Som jeg har vist ovenfor, er den homoseksuelle kamp for friheden til at gifte sig konstituerende for en ny konfiguration af homoseksualitet, som er tæt sammenvævet med senkapitalismen. I analysen af *Hva' bruden Ikke Ved* viste jeg, hvordan det homoseksuelle par etableres som et traditionelt og genkendeligt par, der ikke vil omstyrte eller forandre ægteskabet, men snarere styrke dets heteronormative mandat gennem en styrkelse af det heteronormative slægtskab og et fokus på forbrug som frigørelse. Denne homonormativt konfigurerede homoseksuelle figur gør det muligt at indskrive homoseksualiteten i en temporalitet om liberalt fremskridt. Dette gøres ved, at den homoseksuelle figur bliver italesat som en modernitetens figur per excellence, som dermed kan understøtte den nye opdeling mellem de populationer, som genkendes i livet, og dem som dømmes udenfor. Den homoseksuelle figur bliver dermed symbolet på det liberale fremskridt. Det synes derfor ikke at være nogen tilfældighed, at Jensen nævner netop Kasakhstan og Saudi-Arabien i fortællingen om det liberale fremskridt. Begge lande er overvejende muslimske, og denne artikulation giver en indikation på, hvor opdelingen mellem det, som biomagten ønsker at optimere, og det som må slås ihjel eller holdes ude, går: mellem de forstillede (moderne) vestlige og (traditionelle) muslimske geografier.

Den homoseksuelle frigørelse, som kampen for homoægteskab symboliserer, bør altså ikke forstås som en frigørelse, der skaber et stadig større rum for seksuelle alliancer i en stadig mere moderne og inkluderende samtid. Som mine analyser peger på, indeholder denne frigørelse en rekonfiguration af homoseksuelle subjekter og populationer, der er et resultat af en rekonfiguration af allerede døde og allerede levende populationer og subjekter. Dette diskvalificerer ikke den seksualpolitiske kamp for homoægteskaber. Den kultur-konservative diskurs står som en vigtig påmindelse om, at heterosexisme og homofobi ikke er afsluttet, og at queer relationer ikke har samme symbolske vægt og betydning som heteroseksuelle i et heteronormativt samfund. Men rekonfigurationen viser den seksualpolitiske kamps grænser og nye brudflader, hvor homoseksualiteten ikke længere er heteronormativitetens Anden og dermed også dens potentielle undergravning, men derimod dens *partner in*

crime, som netop gennem en forandring af heteronormativitetens og biopolitikens mandat bevarer en opdeling mellem de liv, som optimeres, reproduceres og forfines og de liv, som ikke kan inkluderes i den neoliberale fortælling om fremskridt og frihed.

Noter

Tak til Rasmus Præstmann Hansen og to anonyme referees for konstruktivt med- og modspil til denne artikel.

1. Tilknytningskravet er udformet således, at den ene part i det registrerede partnerskab skal være bosiddende i Danmark og dansk statsborger, eller begge parter skal have været bosiddende i Danmark i mindst to år.

2. Undtagelserne kendetegner også de tilsvarende partnerskabslove i fx Norge, Sverige, Island, Frankrig, Holland og Tyskland. Partnerskabslovene er dog i dag afskaffet til fordel for en kønsneutral ægteskabslovgivning i Norge, Sverige og Island i 2009 og 2010, se endvidere note 4 (Rydström, 2010:251-252).

3. Her parafraserer jeg Homi Bhabhas berømte sætning, "... colonial mimicry is the desire for a reformed, recognizable Other, as a subject of a difference that is almost the same, but not quite", som beskriver normens ønske om at etablere den Anden som en disciplineret, men ufuldkommen kopi af normen, hvis originalitetsstatus dermed forbliver ubestridelig. (Bhabha spiller på den lydige konnotation mellem *quite* og *white*) (Bhabha 1994:122).

4. Holland indførte som den første nation en registreret partnerskabslov i 1998 for både heteroseksuelle og homoseksuelle par. Tre år senere indførte Holland også som den første nation en decideret kønsneutral ægteskabslovgivning. Herefter følger Belgien i 2003, Massachusetts i 2004, Canada og Spanien i 2005 og Sydafrika i 2006. Norge og Sverige indfører det kønsneutrale ægteskab i 2009 og afskaffer ved samme lejlighed det registrerede partnerskab. Island indfører en kønsneutral ægteskabslovgivning i 2010 (Rydström, 2010:252).

5. Referencer til Folketingets forhandlinger skal læses således: Først henvises til taleren ved efternavn og partiforhold. Herefter henvises til lov- (L) eller beslutningsforslagets (B) nummer og år for første behandlingen af lovforslaget. Efter første kolon refereres til behandlingen og endelig, efter sidste kolon henvises til taletur (udskrifterne fra Folketingets behandlinger organiseres efter taletur, se <http://ft.dk>).

6. Pater-est-reglen betyder, at ægtemanden juridisk formodes at være og automatisk bliver anerkendt som faderen. Tidligere kunne stedbarnsadoption først finde sted tre måneder efter fødslen for at sikre den biologiske far en mulighed for at tilkendegive sit faderskab. I dag formodes medmoder dog ikke at være medmoder, men kan søge om en stedbarnsadoption i de tilfælde hvor anonym sæddonation kan dokumenteres. I lov- og beslutningsforslagene om kønsneutral ægteskabslovgivning ønsker forslagsstillerne at ligestille lesbiske og heteroseksuelle parforhold også i denne henseende, således at pater-est-reglen også finder anvendelse på lesbiske registrerede partnerskabers forældreskaber.

7. L106 er blevet førstebehandlet i Folketinget den 20. marts 2012, efter denne artikel er skrevet, hvorfor denne behandling ikke indgår i artiklen. Lovforslaget ser ud til at blive vedtaget med støtte fra Enhedslisten, SF, Socialdemokraterne, De Radikale og Liberal Alliance. Derimod stemmer De Konservative og Dansk Folkeparti imod. Venstres folketingsgruppe anbefaler dens medlemmer at stemme imod L106, men Venstre har tidligere indikeret, at de vil fritstille deres medlemmer i spørgsmålet, så de kan stemme efter deres overbevisning (Klingsey 2011). Vedtages L106 vil lov om registreret partnerskab ophøre.

8. Dag Heede peger også på konfigurationen af homoseksualitet som altid allerede død i sin læsning af Herman Bangs forfatterskab (2003), og Henning Bech viser en lignende pointe i *Når Mænd Mødes*, hvor han peger på, at homoseksuelle er inkarnationen af det onde, det som truer livet og sammenholdet (1987:274-292).

9. Muliggørende begrænsning er Butlers formulering ("enabling constraints", 1997:16), som er oversat til dansk som "muliggørende begrænsninger" af Maja Bissenbakker Frederiksen (2008:31).
10. Se også Butlers senere læsning af Foucault (2004b, kap. 3). Butler argumenterer imod Foucaults kronologiske tænkning, fra suveræn magt til biomagt, og peger på, hvordan begge magtformer eksisterer samtidigt og i samspil fx i krigsfængslet. Samme linje af tænkning ses også hos Achille Mbembe, som udvikler begrebet nekropolitik, som dækker over "death-worlds" beboet af "living dead" (2003:40), og hos Giorgio Agambens biopolitiske tænkning i *Homo Sacer* (1995).
11. I en dansk sammenhæng var det Bøssernes Befrielsesfront og Lesbisk Bevægelse, der i 1970'erne mest tydeligt kæmpede imod ægteskabet. Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske (tidligere Landsforbundet af 1948 og nu LBGT Danmark) har derimod vedvarende kæmpet for retten til ægteskab og registreret partnerskab. Engs henvisning til homobevægelsen i bestemt ental er derfor en smule misvisende. Homobevægelsen har været og er pluralistisk og indeholder flere forskellige strategier, hvorfor det er mere dækkende at tænke Engs homobevægelse som homobevægelser.
12. *Camp* kan på mange måder læses som en særlig queer æstetik, der indeholder et subversivt potentiale (se fx Cleto, 1999 og Robertson, 1999).
13. Jeg skelner mellem udsagn og udsigelse. Udsagn dækker over, hvad der fortælles, mens udsigelse dækker over, hvordan der fortælles (Drotner et al. 1996:224).
14. Performativ referer til Butlers gentænkning af feministisk kønsteori (1993, 1999). Med begrebet performativ peger Butler på, at kønnet etableres diskursivt og materielt gennem citeringer, som subjekter produceres og genkendes igennem.
15. Med kønsballade refererer jeg til Judith Butlers *Gender Trouble* (1999), hvor hun dekonstruerer den formodede sammenhæng mellem biologisk køn, socialt køn og begærsretning. Sammen sættes de tre elementer på andre måder end den heteronormative (den heteroseksuelle matrice) skaber det kønsballade. Oversættelsen kønsballade bliver først introduceret af litterat Dag Heede og er senest blevet titlen på den danske oversættelse af *Gender Trouble* i 2011.
16. Det tungeste argument er konflikten mellem Folkekirkenes autonomi og statens indblanding, som, grundet den danske Folkekirke er en statskirke, er et kompliceret anliggende.

Litteratur

- Agamben, Giorgio 1995: *Homo Sacer – Sovereign Power and Bare Life*. Stanford: Stanford University Press.
- Ahmed, Sara 2004: *The Cultural Politics of Emotion*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Andersen, Niels Åkerstrøm 1999: *Diskursive analysestrategier*. Frederiksberg: Nyt fra Samfundsvidenskaberne.
- B56 2010: "Forslag til folketingsbeslutning om at ændre ægteskabslovgivningen, så den ligestiller homoseksuelle par med heteroseksuelle par". Folketingssamling 2009-10.
- B122 2010: "Forslag til folketingsbeslutning om at indføre en kønsneutral ægteskabslovgivning, så homoseksuelle par og heteroseksuelle par bliver ligestillede". Folketingssamling 2009-10.
- B123 2010: "Forslag til folketingsbeslutning om at give trossamfund mulighed for at vie homoseksuelle par". Folketingssamling 2009-10.
- Barr, Bonnie C. 2004: *At lege far, mor og børn*. Speciale. Center for Nordiske Studier, Syddansk Universitet.
- Bech, Henning 1987: *Når mænd mødes*. Viborg: Gyldendal.

- Bech, Henning 1992: "Report from a Rotten State", i Plummer, Ken (red.): *Modern Homosexualities*. London, New York: Routledge.
- Bhabha, Homi K. 1994: "Of Mimicry and Man", i *The Location of Culture*. New York: Routledge.
- Bissenbakker Frederiksen, Maja 2005: *Begreb om begær*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Bissenbakker Frederiksen, Maja 2008: *Dannelse og Dissonanser – En normativitetskritisk undersøgelse af det danskfaglige curriculum's subjektkonstruktioner specielt med henblik på italesættelsen af køn og etnicitet*. Ph.d.-afhandling, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet.
- Bryld, Mette og Lykke, Nina 2000: "Mellem kunstig befrugtning og naturlig intelligens". *Kvinder, Køn & Forskning*, nr. 2, 2000:16-26.
- Butler, Judith 1992: "Sexual Inversions", i Stanton, Donna C. (red.): *Discourses of Sexuality*. Ann Arbor: The University of Michigan Press.
- Butler, Judith 1993: *Bodies that matter*. New York: Routledge.
- Butler, Judith 1997: *Excitable Speech: A Politics of the Performative*. New York, London: Routledge.
- Butler, Judith 1999: *Gender trouble*. New York: Routledge.
- Butler, Judith 2004: *Precarious Life*. London, New York: Verso.
- Cleto, Fabio 1999: "Introduction: Queering the Camp", i Cleto, Fabio (red.): *Camp*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- D'Emilio, John 1983: "Capitalism and Gay Identity", i Snitow, Ann et al. (red.): *Powers of Desire*. New York: Monthly Review Press.
- Drotner, Kirsten et al. 1996: *Medier og kultur*. Valby: Borgen/Medier.
- Duggan, Lisa 2003: *The Twilight of Equality*. Boston: Beacon Press.
- Edelman, Lee 2004: *No Future*. Durham and London: Duke University Press.
- Eng, David L. 2010: *The Feeling of Kinship*. Durham, London: Duke University Press.
- Foucault, Michel 1980: "Two lectures", i Gordon, Colin (red.): *Power/knowledge*. New York: Pantheon.
- Foucault, Michel 1994: *Viljen til viden. Seksualitetens historie 1*. Frederiksberg: Det Lille Forlag.
- Foucault, Michel 2003: *Society Must Be Defended*. New York: Picador.
- Heede, Dag 2003: *Herman Bang – Mærkverdige Læsninger*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Jakobsen, Janet R. 2005: "Sex + Freedom = Regulation Why?". *Social Text*, nr. 3-4, 23:285-308.
- Kirkeministeriet 2010: *Folkekirken og registreret partnerskab*. København: Kirkeministeriet.
- Kjærgaard, Jan 2004: "Fogh: Ja til homo-bryllup i kirken". *Ekstra Bladet*, d. 11/1-2004.
- Klingsey, Mette 2011: "Homo-vielser i kirken kan snart blive en realitet". *Information*, d. 20/9-2011.
- Kristensen, Thomas R. 2010: "Venstres Ungdom støtter homoseksuelle ægteskaber". *Out & About*, d. 9/3-2010. Lokaliseret d. 28/9-2011 på <http://www.out-and-about.dk/visnyhed.asp?id=1697>

- L106 2012: "Forslag til lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, lov om ægteskabets retsvirkninger og retsplejeloven og om ophævelse af lov om registreret partnerskab. (Ægteskab mellem to personer af samme køn)". Folke­tingssamling 2011-12 II.
- L123 2010: "Forslag til lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love samt ophævelse af lov om registreret partnerskab". Folke­tingssamling 2009-10.
- Laclau, Ernesto og Mouffe, Chantal 1985: *Hegemony and Socialist Strategy*. London, New York: Verso.
- Mbembe, Achille 2003: "Necropolitics". *Public Culture*, nr. 1, 15:11-40.
- Melby, Kari og Rosenbeck, Bente 2009: "Reproduksjon som fortolkningsramme for de nordiske velferdsstater". *Tidsskrift for Kjønnforskning*, nr. 1-2, 09:28-46.
- Petersen, Michael Nebeling 2007a: "Fra Barnets Tarv til Ligestilling". *Kvinder, Køn & Forskning*, nr. 02, 2007:30-44.
- Petersen, Michael Nebeling 2007b: *Fra Barnets Tarv til Ligestilling – en analyse og vurdering af diskurserne i Folketingets forhandlinger vedrørende lesbiske og enlige kvinders adgang til lægeassisteret kunstig befrugtning i en queerteoretisk optik*. Speciale. Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet.
- Petersen, Michael Nebeling 2011: "... 'med et regnbueflag i hånden' – fortællinger om homoseksuelle inklusioner og homonationalisme". *Lambda Nordica* nr. 1, 16:41-68.
- Regeringen 2011: Et Danmark, der står sammen – regeringsgrundlag. Lokaliseret den 21/3-2012 på http://www.stm.dk/publikationer/Et_Danmark_der_staar_sammen_11/Regeringsgrundlag_okt_2011.pdf
- Ritzau 2012: "Thorning: Homoseksuelle kan blive gift til sommer". *Dr.dk Nyheder*, den 13/3-2012. Lokaliseret den 21/3-2012 på <http://www.dr.dk/Nyheder/Politik/2012/03/13/113441.htm>
- Robertson, Pamela 1999: "What Makes the Feminist Camp?", i Cleto, Fabio (red.): *Camp*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Rosenbeck, Bente 2010: "Introduktion: Ægteskab før og nu", i Rosenbeck, Bente og Sanders, Hanne (red.): *Det Politiska Äktenskapet*. Lund: Makadam Förlag.
- Rydström, Jens 2010: "Giften på Låtsas", i Rosenbeck, Bente og Sanders, Hanne (red.): *Det politiska äktenskapet*. Lund: Makadam Förlag.
- Sedgwick, Eve Kosofsky 1985: *Between Men*. New York: Columbia University Press.
- Stormhøj, Christel 2006: *Poststrukturalismer*. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.
- TV2 2011: "Dennis og Arve", i *Hva' Bruden Ikke Ved*. 2. sæson, 4. program. Sendt d. 19/4-2011.
- Warner, Michael 1999: *The Trouble with Normal*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.